

DE ROTTERDAMSE SCHOUWBURG VAN 1810 TOT 1870

DOOR JOSIEN REIMERING

Tegenwoordig bestaat er zoiets als een Nationaal Toneelbestel. In de 19de eeuw was er nog geen sprake van bemoeienis met het toneel door de rijksoverheid¹). Zo kon er in elke stad een geheel eigen toneelbestel bestaan, met karaktertrekken, die voor een deel bepaald werden door de economische, sociale en politieke karakteristieken van de stad²).

In Rotterdam, 'de stad van de platte duitentellers, voor wie kunst en wetenschap wezenloze begrippen zijn'³), had het toneel veel te danken aan een kleine groep toneelminnende burgers, die een schouwburg bouwde, onderhield en exploiteerde, met zodanig gevolg dat Rotterdam aan het einde van de 19de eeuw toonaangevend in de Nederlandse toneelwereld was.

Voor wat betreft de voorgeschiedenis en de bouw van de eerste echte schouwburg in Rotterdam, die in december 1774 werd geopend, wil ik verwijzen naar het gedetailleerde werk van Haverkorn van Rijsewijk⁴)

Mijn verhaal begint in 1810, toen de Fransen zich meenden te moeten gaan bemoeien met de Rotterdamse schouwburg.

Het uitgangspunt van de commissarissen, die vanaf 1774 de Rotterdamse schouwburg beheerden, was de stichting van een 'in den striksten zin Nationaal Toneel'⁵) geweest. Vanwege kasproblemen zwichtte men al gauw voor het geld, dat verhuring aan buitenlandse groepen opbracht. Reeds in de zomer van 1776 bespeelde het Franse opera- en toneelgezelschap uit Den Haag de schouwburg. Gedurende de daaropvolgende jaren traden er Franse, Duitse en Italiaanse groepen uit binnen- en buitenland op.

In 1810 verhuurden de schouwburgcommissarissen de zaal afwisselend aan twee gezelschappen: de Franse groep uit de Hofstad en een Nederlands toneelensemble onder leiding van de in die tijd gewaardeerde en beroemde Ward Bingley.

Deze Bingley, een leerling van de toneelvernieuwer uit de 18de eeuw Marten Corver, werd in Rotterdam in 1757 geboren uit welgestelde ouders van Engelse afkomst. Hij genoot een goede opvoe-